

DIVADELNÍ NOVINY

1. Jak jsem potkal Dalibora Tolaše

14.05.2024 Divadelní noviny - Tomáš Šimerda

strana: 11 rubrika: Kontext

[Odkaz na originál](#)**Klíčová slova:** divadla; Nejedlého; Zdeňka

portrét

Někdy koncem osmdesátých let hostoval v Praze operní soubor tehdejšího Státního **divadla Zdeňka Nejedlého** v Ústí nad Labem s inscenací opery Bohuslava Martinů Ženitba. Jsem přesvědčen o tom, že největší zájem diváků na sebe tehdy upoutal charismatický představitel hlavní role váhavého ženicha Podkolesina. Byl mladý, pohledný, herecky i pěvecky suverénní, s velmi příjemnou barvou znělého barytonu. Na první pohled talent od Pánaboha, jak se říká. Jeho výkon mne zcela oslnil a navíc překvapil, protože pěvcovo jméno jsem předtím nikdy neslyšel. Jmenoval se Dalibor Tolaš.

Uběhlo několik málo let, možná pouze měsíců – to už se nepamatuji –, a setkali jsme se osobně. Tehdejší šéf plzeňské opery Josef Chaloupka mi nabídl režii Pucciniho Bohémy. Do hlavní barytonové role Marcella byl obsazen do Plzně nedávno angažovaný Dalibor Tolaš. Od první zkoušky jsme si padli do oka. Dalibor byl suverénní herec, roli dokonale ovládal (podotýkám, že to tehdy byla vůbec první inscenace v plzeňské opeře, která byla uvedena v italském originále).

Jeho Marcello přesvědčivě trpěl pro Musettu i bavil publikum v rozverně parodické scéně na začátku čtvrtého jednání. Málokdy jsem v divadle zažil potlesk na otevřené scéně, samozřejmě mimo aplausu po árii. Když si tehdy při premiéře ve druhém jednání Musetta s Marcellem padli do náruče, hlediště zaburácelo spontánním potleskem.

Během zkoušek nás o pauzách Dalibor bavil anekdotami, dodnes se musím smát, když si vzpomenu na tu o plese haviřu na dole Hlubina, kterou vyprávěl s okouzujícím autentickým ostravským akcentem.

Na prázdninové měsíce roku 1991 jsem pro tehdejší Palác kultury v Praze připravoval inscenaci Mozartovy Kouzelné flétny. Byla to tehdy vůbec první produkce toho druhu, orientovaná především na turistické publikum, proto jsme ji studovali v němčině. Obsazení opery jsem dával dohromady s tehdejším ředitelem programu Paláce kultury Václavem Riedlbauchem a moje volba pro roli Papagena byla jasná: Dalibor Tolaš.

A Dalibor nezklamal. Byl skvělým Papagenem, hravým, vzbuzujícím lítost i vyvolávajícím smích. Ačkoli německy neuměl, pilně se naučil mluvené texty tak, že respektovaná recenzentka v jeho dikci dokonce slyšela vídeňský přízvuk. Hráli jsme tu inscenaci po několika letních sezon, později jsme s ní absolvovali i řadu zahraničních zájezdů po Beneluxu a Dánsku, v jednotlivých rolích se vystřídal řada pěvců, jen jedna role byla po celou dobu bez alternace: Papageno. Myslím, že Papageno byla v jistém smyslu Daliborova role životní. Odpovídala totiž jeho osobnostnímu profilu, a dá-li se to tak říci, i jeho životní filozofii. Dalibor prostě Papagena nehrál, on jím byl!

Měl jsem to štěstí, že jsem se s Daliborem mohl pracovně potkávat opakovaně v Plzni, kam jsem byl po úspěšné Bohémě angažován jako režisér opery a operety. Dalibor byl skvělým Scarpou v mé Tosce. Nebyl prvoplánově démonický, tomu neodpovídala jeho fyziognomie ani barva jeho spíše lyrického barytonu. O to zručněji působilo jeho úlisné jednání s Toskou, jeho vnějšková elegance a sympatický vzhled dramaticky kontrastovaly s podlostí jeho jednání. Potkali jsme se i při práci na Smetanově Tajemství, kde jeho vřelý baryton přesvědčivě zvládal i dramatickou árii o zlatě. Pěvecky i herecky exceloval také jako Valentin ve Faustovi a Markétě. V opeře Piková dáma vytvořil hraběte Tomského, vzpomínám na jeho sugestivní vyprávění o tajemství hraběčiny tří karet. Jako pěvec vyžrával, takže byl v Plzni obsazován do všech významných rolí v operách Giuseppe Verdiho. Jednou z těch nejnáročnějších byla role Rodriga, markýze Posy v opeře Don Carlos. Velkou árii ve vězení Dalibor přednášel nejen pěvecky brilantně, ale i emotivně přesvědčivě.

S nástupem nového ředitele divadla v roce 1996 mé plzeňské angažmá skončilo. Do Plzně jsem se vrátil po více než deseti letech inscenací málo hrané opery Francesca Cileya Adriana Lecouvreur, jejíž děj se odehrává v divadle Comédie-Française. Jedinou barytonovou rolí v této opeře je režisér Michonnet, postava svému divadlu zcela oddaná, obětavě mu sloužící ve všem, co je třeba, a tajně milující herečku Adrianu. Dalibor vytvořil krásnou, lidsky dojemnou postavu.

Daliborovy jevištní výkony jsem pak sledoval při pravidelných návštěvách plzeňských operních premiér a s lítostí vnímal i jeho pozvolný ústup z pozice prvního barytonisty. Své sehrál věk, ale i Daliborova bohémská povaha, která přinášela jeho okolí i jemu samému jak mnoho pohody a radosti, tak nepochybně i těžkostí.

Naposledy jsem jej na jevišti viděl před rokem a půl v malé úloze Soudce ve Smetanově Daliborovi.

Dalibor Tolaš byl jedinečná osobnost.

Pro divadlo měl vše: zjev, hlas, herecký talent, bezprostřednost a to, co se nazývá charismatem. V neposlední řadě i lásku k divadlu, stejně jako jeho Michonnet. Za celý svůj život jsem potkal jen velmi málo pěvců, o kterých by se dalo říci něco podobného. S Daliborem odešla významná část historie plzeňské opery. Budu na něj vždy vzpomínat jako na někoho, kdo obohatil můj život, jako umělec i jako kamarád. Čest jeho památce!

Tomáš Šimerda, operní režisér

FOTO MARTA KOLAFOVÁ

Dalibor Tolaš v titulní roli opery Richarda Wagnera Bludný Holanďan, dirigent Petr Kofroň, režie Jiří Heřman, premiéra 24. ledna 2004 v Divadle J. K. Tyla v Plzni

Jak jsem potkal Dalibora Tolaše

Někdy koncem osmdesátých let hostoval v Praze operní soubor tehdejšího Státního divadla Zdeňka Nejedlého v Ústí nad Labem s inscenací opery Bohuslava Martinů Ženitba. Jsem přesvědčen o tom, že největší zájem diváků na sebe tehdy upoutal charismatický představitel hlavní role váhavého ženicha Podkolesina. Byl mladý, pohledný, herecky i pěvecky suverénní, s velmi příjemnou barvou znělého barytonu. Na první pohled talent od Pánaboha, jak se říká. Jeho výkon mne zcela oslnil a navíc překvapil, protože pěvcovo jméno jsem předtím nikdy neslyšel. Jmenoval se Dalibor Tolaš.

Uběhlo několik málo let, možná pouze měsíců – to už se nepamatuji –, a setkali jsme se osobně. Tehdejší šéf plzeňské opery Josef Chaloupka mi nabídl režii Pucciniho Bohémy. Do hlavní barytonové role Marcella byl obsazen do Plzně nedávno angažovaný Dalibor Tolaš. Od první zkoušky jsme si padli do oka. Dalibor byl suverénní herec, roli dokonale ovládal (podotýkám, že to tehdy byla vůbec první inscenace v plzeňské opeře, která byla uvedena v italském originále). Jeho Marcello přesvědčivě trpěl pro Musettu i bavil publikum v rozverně parodické scéně na začátku čtvrtého jednání. Málodky jsem v divadle zažil potlesk na otevřené scéně, samozřejmě mimo aplausu po árii. Když si tehdy při premiéře ve druhém jednání Musetta s Marcellem padli do náruče, hlediště zaburácelo spontánním potleskem. Během zkoušek nás o pauzách Dalibor bavil anekdotami, dodnes se musím smát, když si vzpomenu na tu o plese *haviřů na dole Hlubina*, kterou vyprávěl s okouzlejícím autentickým ostravským akcentem.

Na prázdninové měsíce roku 1991 jsem pro tehdejší Palác kultury v Praze připravoval inscenaci Mozartovy

Kouzelné flétny. Byla to tehdy vůbec první produkce toho druhu, orientovaná především na turistické publikum, proto jsme ji studovali v němčině. Obsazení opery jsem dával dohromady s tehdejším ředitelem programu Paláce kultury Václavem Riedlbauchem a moje volba pro roli Papagena byla jasná: Dalibor Tolaš. A Dalibor nezklamal. Byl skvělým Papagenem, hravým, vzbuzujícím lítost i vyvolávajícím smích. Ačkoli německy neuměl, pilně se naučil mluvené texty tak, že respektovaná recenzentka v jeho dikci dokonce slyšela vídeňský přízvuk. Hráli jsme tu inscenaci po několik letních sezon, později jsme si ní absolvovali i řadu zahraničních zájezdů po Beneluxu a Dánsku, v jednotlivých rolích se vystřídalá řada pěvců, jen jedna role byla po celou dobu bez alternace: Papageno. Myslím, že Papageno byla v jistém smyslu Daliborova role životní. Odpovídala totiž jeho osobnostnímu profilu, a dá-li se to tak říci, i jeho životní filozofii. Dalibor prostě Papagena nehrál, on jím byl!

Měl jsem to štěstí, že jsem se s Daliborem mohl pracovně potkávat opakovaně v Plzni, kam jsem byl po úspěšné Bohémě angažován jako režisér opery a operety. Dalibor byl skvělým Scarpioniou v mé Tosce. Nebyl prvoplánově démonický, tomu neodpovídala jeho fyziognomie ani barva jeho spíše lyrického barytonu. O to zručněji působilo jeho úlisné jednání s Toskou, jeho vnější elegance a sympatický vzhled dramaticky kontrastovaly s podlostí jeho jednání. Potkali jsme se i při práci na Smetanově Tajemství, kde jeho vřelý baryton přesvědčivě zvládal i dramatickou árii o zlatě. Pěvecky i herecky exceloval také jako Valentin ve Faustovi a Markétě. V opeře Píková dáma vytvořil hraběte Tomského,

vzpomínám na jeho sugestivní vyprávění o tajemství hraběčiny tří karet. Jako pěvec vyzrál, takže byl v Plzni obsazován do všech významných rolí

v operách Giuseppe Verdiho. Jednou z těch nejnáročnějších byla role Rodriga, markýze Posy v opeře Don Carlos. Velkou árii ve vězení Dalibor přednášel

Dalibor Tolaš v titulní roli opery Richarda Wagnera *Bludný Holanďan*, dirigent Petr Kofroň, režie Jiří Heřman, premiéra 24. ledna 2004 v Divadle J. K. Tyla v Plzni. FOTO MARTA KOLAFOVÁ

nejen pěvecky brilantně, ale i emotivně přesvědčivě.

S nástupem nového ředitele divadla v roce 1996 mé plzeňské angažmá skončilo. Do Plzně jsem se vrátil po více než deseti letech inscenací málo hrané opery Francesca Cileya *Adriana Lecouvreur*, jejíž děj se odehrává v divadle Comédie-Française. Jedinou barytonovou roli v této opeře je režisér Michonnet, postava svému divadlu zcela oddaná, obětavě mu sloužící ve všem, co je třeba, a tajně milující herečku Adrianu. Dalibor vytvořil krásnou, lidsky dojmavou postavu.

Daliborovy jevištní výkony jsem pak sledoval při pravidelných návštěvách plzeňských operních premiér a s lítostí vnímal i jeho pozvolný ústup z pozice prvního barytonisty. Svě sehnal věk, ale i Daliborova bohémská povaha, která přinášela jeho okolí i jemu samému jak mnoho pohody a radosti, tak nepochybně i těžkosti. Naposledy jsem jej na jevišti viděl před rokem a půl v malé úloze Soudece ve Smetanově Daliborovi.

Dalibor Tolaš byl jedinečná osobnost. Pro divadlo měl vše: zjev, hlas, herecký talent, bezprostřednost a to, co se nazývá charismatem. V neposlední řadě i lásku k divadlu, stejně jako jeho Michonnet. Za celý svůj život jsem potkal jen velmi málo pěvců, o kterých by se dalo říci něco podobného. S Daliborem odešla významná část historie plzeňské opery. Budu na něj vždy vzpomínat jako na někoho, kdo obohatil můj život, jako umělec i jako kamarád. Čest jeho památce!

TOMÁŠ ŠIMERDA, operní režisér

« zpět na začátek